

Ancunteda de metà legislatura cun l assessëur Florian Mussner

Sun la basa de na bona culaburazion tla Jonta provinziela y de na gestion studieda bën dl program de mi ciamp de cumpetënza, possi ti cialé cun crëta ai proscimi doi ani y mez. Cie che me stà plu a cuer te mi politica ie de ti vester pusciblmënter daujin ala persones y a si bujëns, de ti ji permez a tant che ie puscibl y lauré di per di per arjonjer i fins tèuc dant. La fundamënta per arjonjer mi fins ie l lëur sciazà y l sustëni de duta mi culaburadësses y culaburadëures.

(Assessëur Florian Mussner)

DAUNÌ – CIALAN INANT

Scola ladina – cuntribut per arjonjer i fins de majer pëis tl ciamp dla formazion

L proscimo ann de scola ie l prim ann te chël che l unirà metù n drova la reforma dla scola auta. La ne se trata nia me de purté inant la spartizion nueva dla scoles autes, ma nce de mèter n pratica la diretives pedagogiches nueves.

Tl ciamp dla formazion se tratela mplu:

- de sustenì l plurilinguism sciche valor sëuraprò
- purté inant la reforma dl calënder de scola (ena da 5 o 6 dis)
- se dé ju cun la reforma dl ejam de scola mesana
- purté inant l recunescimënt dla matura dla scola paritetica per l bilinguism
- sustenì l „English-CLIL – schoolexperiments“

Cultura Ladina – cura de nosta particolarità, l sentiment de tenì adum muessa unì rafurzà

Mendranzes de rujeneda vën per via de si plurilinguism y si capacità de se lasce ite te cultures defrëntes, cunscidredes espertes intercultureles. La mira ie de sustenì chësc potenzial. La vita culturela dëssa unì

mantenida te si identità jontan pro mpulsc nueves. La richëza de nosta particularità de rujeneda dëssa unì cunedida mo de plu.

- Cultura per duc: I plann provinziel culturel dëssa unì fat trajan ite la populazion, ajache a chësta maniera puderan purté la cultura plu daujin a na majera cumpëida de jënt.
- Cultura sciche motor de ntegrazion: persones de generazions defrëntes, cultures y mentaliteies dëssa se ancunté tres la cultura.
- Cultura cumporta identità
- Cultura sciche identità (sustëni ala candidatura per la capitela europea dla cultura 2019)

Cumpededa dla jënt – mendranza defënd mendranza

De utober uniral tenì la cumpededa dla jënt. TI Südtirol vëniel te chësta ucajion nce cumpedà la grupes de rujeneda.

- Iust per la mëndra grupa de rujeneda ie la fazon drët granda sce si proporzion se muda nce me de puech.
- La cumpëides vën me fates per la statistica, ma les à na gran fazon ajache les ie la basa per l pruporz etnich ti proscimi 10 ani (n cont de stieres, cuatieres soziei, finanziamënt dla furmazion y dla cultura).
- Perchël: sensibilizazion dla populazion ladina tla valedes ladines y te dut l raion dl Südtirol per seguré l dauni per la jënt ladina.

Internet a slune – stredes dl dauni – culegamënt per l Südtirol

Da la fin dl 2009 ie feter duc i raions dl südtirol culeghei a internet tres la rë de banda lergia; te vel caji via ondas radio. L proscimo var ie chël de purté l culegamënt a mo n miëur nivel.

- Nchin dl 2013 unirà duc i chemuns tachei ite ala rë de fibres otiches.
- Pité a chësta maniera n svilup nce ora di zëntri y garantì nsci la posizion sun l marcià.
- Mo na miëur coordinazion di lëures danter i dipartimënc provinziei, i chemuns, la RAS, la SEL, la BLS y la repartizion de nformatica cun i gestëures de telefonia.
- Tres la RAS unirà duta la stazions de trasmiscion tachedes ite ala rë de fibres otiches.
- Te cater chemuns ie muet n proiet pilot che pieta culegamënc internet zënza cabli y debant. Sce l unirà fat de bona esperienzes, possa l proiet „Wifree“ unì slargià sun d’autri chemuns.

Culegamënc de stredes – vester da arjonjer

Nia me nformazions, ma nce persones y marcanzia dëssen pudëi trasporté danter i zëntri economics. Perchël vën la rë de stredes (nce ora di zëntri) daniëura cumedà, manteni y adata al’esigënzes modernes. Stredes de zircunvalazion ie sëuraprò a vester de bon mesuns de culegamënt, nce n cuntribut fundamentel per auzé la cualità de vita ti luesc n cuestion. Tenian cont dla carateristica topografica de nosta provinzia ie na rë funziunela de stredes n aiut de gran valor contra l se n jì demez dai mëndri luesc y per l sustëni al’economia de raions dëibli de strutures. Leprò iel na nfrastrutura debujen per l bon funziuné dl’economia.

Defendura dala fuera – inuvazion per plu cualità de vita

La lista de priorità per defènder la popolazion dala fuera de stredes cun truep muvimènt vèn laureda su. Sèuraprò vèniel purtà inant y sustenì proiec piloc y inuatives tl ciamp dla defendura dala fuera. De chèsc vieres vèniel purvâ ora pruvedimènc contra la fuera sciche per ejèmpl l asphalt cun particeles de gumi. La culaburazion cun la repartizion provinziela per la mubilità y la forzes de polizai vèn purteda inant a na maniera da pudèi deberieda fé sensibilisazion n cont dla fuera y l respeté dla normes europees.

Frabiché y Servisc Tecnich – cunzentrazion sun l'essenziel

Sparaniè y nuzé i mesuns finanziaei cun fundamènt sarà l urientamènt per l dañi. Te truep ciamps ne se tratela nia plu de frabiché da nuef ma de adaté y miuré la frabiches che ie bele. La mira ie frabiches che sibe funziuneles y cun n custimènt limità cialan sul sparani de energia y respetan i criteries dla cèsa tlima. Dantaldut tl ciamp dl sparaniè energia ulons ti proscimi ani mo miuré nosta funzion da ejèmpl. Ulon frabiché, ressané y manteni a na maniera da dé n cuntribut atif ala politica dl tlima dla Provinzia.

Inuvazion a frabiché – priorità ala strutures funziuneles

- Modiei nueves de finziamènt: sce n uel manteni i standard dl frabiché publich nce cun na bilanz megra, iel debujèn de pensé a modiei de finziamènc nueves (p.e. publich y privat sciche partner, PPP)
- Segurèza: per sparaniè lerch y arjonjer na mièur funziunalità vèniel svilupà na nueva sort de dlandri de streda.
- Cualità: a frabiché uniral manteni la strategia dla cualità ajache la se paia sun n tèmpl plu lonch, ajache la toca demanco la cuntreda (cunzet dl manco porta de plu) y ajache la fej streda dal pont de ududa architetonich.
- Sparaniè: N majer potenzial de sparaniè se pièta pra l custimènt a mené l avèi provinziel. Chèsc potenzial dèssa unì nuzà tres n "facility management" sun dut l raion.

Sèurandé ncèries publicis

La regulamentazions nueves per sèurandé ncèries reverda dantaprima l frabiché. La à trat ntèur la strutures che fova bele. Purempò muessa la regulamentazions nueves nce unì respetedes tl Südtirol les nuzan per nosc fins.

- Sèula zentrela de sèurandata: cunzentrazion dl savèi, cheder tler sun la giungla de normatives, de bon cuncorsc sciche basa per cualità a frabiché
- Smèndri burocrazia: n catalogh de pruvedimènc ie bele unì anjenià